

C/2023/248

26.10.2023

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Pakiet „rozszerzenie” na 2022 r.

(C/2023/248)

Sprawozdawczyni:	Anna MAGYAR (HU/EKR), członkini rady komitatu Csongrád-Csanád
Dokument źródłowy:	Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Komunikat w sprawie polityki rozszerzenia UE w 2022 r.” COM(2022) 528 final, SWD(2022) 332 final, SWD(2022) 333 final, SWD(2022) 334 final, SWD(2022) 335 final, SWD(2022) 336 final, SWD(2022) 337 final, SWD(2022) 338 final

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW (KR),

Uwagi ogólne

1. Z dużym zainteresowaniem odnotowuje komunikat Komisji Europejskiej z 2022 r. w sprawie polityki rozszerzenia UE, sprawozdania dotyczące krajów kandydujących, czyli Albanii, Czarnogóry, Macedonii Północnej, Serbii i Turcji, oraz sprawozdania dotyczące potencjalnych krajów kandydujących, czyli Bośni i Hercegowiny oraz Kosowa⁽¹⁾.
2. Przypomina o historycznym znaczeniu decyzji Rady Europejskiej z dnia 23 czerwca 2022 r., w której przyznano Ukrainie i Mołdawii status kraju kandydującego. Rada Europejska uznała też europejską perspektywę Gruzji i potwierdziła swoją gotowość do przyznania jej statusu kraju kandydującego po uwzględnieniu priorytetów określonych w opinii Komisji w sprawie jej wniosku o członkostwo. Oczekuje z niecierpliwością na pakiet Komisji „rozszerzenie” na 2023 r., w którym po raz pierwszy przedstawione zostaną również postępy nowych krajów kandydujących.
3. Potwierdza swoje zaangażowanie na rzecz rozszerzenia UE opartego na indywidualnych osiągnięciach, które przyczynia się do pokoju, demokracji, dobrobytu, bezpieczeństwa i stabilności w Europie. KR uważa jednocześnie, że UE musi ponownie pobudzić proces rozszerzenia, aby zachować znaczenie geostrategiczne i wiarygodność poprzez ustanowienie jasnego planu działania i harmonogramu, zapewnienie bardziej znaczących zachęt do przeprowadzenia reform i sprzyjanie stopniowej integracji, na przykład w ramach jednolitego rynku, oraz transformacji energetycznej cyfrowej i ekologicznej. Z kolei KR oczekuje od krajów kandydujących i potencjalnych krajów kandydujących przyjęcia odpowiedzialności i wykazania wiarygodności ich zobowiązań i woli politycznej poprzez wdrożenie niezbędnych reform.
4. Ponownie wyraża swoje poparcie dla przystąpienia wszystkich krajów Bałkanów Zachodnich do UE, zgodnie z założeniami agendy z Salonik dla Bałkanów Zachodnich z 2003 r., pod warunkiem że spełnią one wszystkie kryteria członkostwa. Podkreśla znaczenie wysyłania pozytywnych sygnałów krajom Bałkanów Zachodnich, aby kształtować ich zaangażowanie w przedłużający się niestety proces ich przystąpienia do UE.
5. Z zadowoleniem przyjmuje fakt, że proces rozszerzenia nabrał nowego tempa w 2022 r.: Ukraina, Mołdawia oraz Bośnia i Hercegowina otrzymały status kraju kandydującego i rozpoczęły się negocjacje z Albanią i Macedonią Północną. Z uznaniem odnotowuje również decyzję Rady w sprawie liberalizacji reżimu wizowego dla Kosowa.
6. Przypomina, że postępy w ramach wspieranego przez UE dialogu Belgrad–Prisztina są obowiązkiem na drodze do członkostwa. Wzywa zaangażowane strony do poczynienia szybkich postępów w procesie normalizacji stosunków, do wdrożenia zawartych wcześniej porozumień i przejścia w kierunku prawnie wiążącej, kompleksowej umowy.

⁽¹⁾ Użycie tej nazwy nie wpływa na stanowiska w sprawie statusu Kosowa i jest zgodne z rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ 1244/1999 oraz z opinią Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Deklaracji niepodległości Kosowa.

7. Przypomina, że praworządność, dobre funkcjonowanie instytucji demokratycznych, walka z korupcją i reforma administracji publicznej są kluczowymi obszarami, na podstawie których UE ocenia postępy krajów kandydujących na drodze do członkostwa, oraz wyraża zaniepokojenie ograniczonymi postępami i licznymi wyzwaniem w tym obszarze. Wzywa kraje kandydujące i potencjalne kraje kandydujące do wzmocnienia wysiłków na rzecz spełnienia kryteriów związanych z prawami podstawowymi, włącznie z ochroną mniejszości i pluralizmu mediów.

8. Z zadowoleniem przyjmuje szczyt UE-Bałkany Zachodnie, który odbył się 6 grudnia 2022 r. w Tiranie, oraz deklarację z Tirany, do której przyłączyli się wszyscy partnerzy. Z zadowoleniem przyjmuje również pakiet Komisji dotyczący wsparcia energetycznego o wartości 1 mld EUR w formie dotacji, które pomogą Bałkanom Zachodnim złagodzić skutki kryzysu energetycznego i przyspieszyć transformację energetyczną w regionie, a także fakt, że Bałkany Zachodnie są częścią wspólnego systemu zakupów gazu, LNG i wodoru. Wyraża uznanie dla faktu, że poprzez Wspólnotę Energetyczną UE otwiera swój rynek energii elektrycznej na Bałkany Zachodnie.

9. Jest gotowy, by rozpocząć współpracę z Albanią w ramach wspólnego komitetu konsultacyjnego. Apeluje do Rady Stabilizacji i Stowarzyszenia, aby przyjęła odpowiednią deklarację. Podkreśla potrzebę uruchomienia podobnej procedury w odniesieniu do Ukrainy, Mołdawii oraz Bośni i Hercegowiny.

10. Kładzie nacisk na poprawę skuteczności komunikacji, między innymi na szczeblu lokalnym, aby podkreślić korzyści płynące z integracji z UE i przeciwdziałać dezinformacji.

11. Podkreśla, że atmosfera sprzyjająca rozwojowi i funkcjonowaniu niezależnych mediów i społeczeństwa obywatelskiego jest warunkiem trwałości i nieodwracalności złożonych reform w procesie przystąpienia do Unii, a także rozwoju demokracji lokalnej.

12. Zaznacza, że stopniowe dostosowanie do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE ma kluczowe znaczenie dla krajów kandydujących i potencjalnych krajów kandydujących na ich drodze do przystąpienia do UE, a także jest zobowiązaniem wynikającym z ram negocjacyjnych.

Uwagi dotyczące poszczególnych krajów

Albania

13. Wyraża zadowolenie ze zorganizowania pierwszej konferencji międzyrządowej z udziałem Albanii w dniu 19 lipca 2022 r.

14. Z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Albania poczyniła postępy w zakresie kwestii podstawowych, w szczególności w dziedzinie praworządności, zwłaszcza dzięki wdrożeniu kompleksowej reformy wymiaru sprawiedliwości, która przynosi stopniowe efekty, oraz dzięki wzmocnieniu walki z korupcją i przestępczością zorganizowaną. Zaznacza, że należy podejmować dalsze wysiłki w dziedzinie praworządności, walki z korupcją i przestępczością zorganizowaną, a także w kwestiach dotyczących mniejszości i wolności słowa.

15. Pozytywnie ocenia postępujący stale proces weryfikacji, który przynosi wymierne rezultaty. Z aprobatą odnosi się do przywrócenia działalności Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego.

16. Pozytywnie ocenia przyjęcie prawa wtórnego dotyczącego mniejszości i odnoszącego się do ustawy ramowej z 2017 r. w sprawie ochrony mniejszości narodowych. W dalszym ciągu postuluje, aby Albania niezwłocznie przyjęła i wdrożyła zgodnie ze standardami europejskimi trzy pozostałe oczekujące na przyjęcie regulacje w sprawie samookreślenia, używania języka ojczystego wobec władz lokalnych oraz kryteriów określania nowych mniejszości.

17. Z zadowoleniem przyjmuje stały i konstruktywny udział Albanii we współpracy regionalnej i zacieśnianie stosunków dobrosąsiedzkich, które pozostają zasadniczymi elementami procesu rozszerzenia, a także procesu stabilizacji i stowarzyszenia.

18. Docenia pełne włączenie się Albanii w ramy wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE oraz jej aktywną i pozytywną rolę jako niestałego członka Rady Bezpieczeństwa ONZ.

Bośnia i Hercegowina

19. Wyraża aprobatę dla decyzji Rady Europejskiej z dnia 15 grudnia 2022 r. o przyznaniu Bośni i Hercegowinie statusu kraju kandydującego.

20. Zwraca się do władz, aby wykorzystały ten nowy impuls i w trybie pilnym podjęły działania na rzecz przystąpienia do UE, w szczególności poprzez realizację wszystkich 14 kluczowych priorytetów określonych w opinii Komisji, które są warunkiem rozpoczęcia negocjacji akcesyjnych z UE, ze szczególnym naciskiem na pilne ukończenie zaległej reformy konstytucyjnej i wyborczej.

21. Wzywa Bośnię i Hercegowinę do wykonania orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i Trybunału Konstytucyjnego Bośni i Hercegowiny oraz do zmiany ordynacji wyborczej, tak aby trzy narody tworzące to państwo były prawomocnie reprezentowane w instytucjach państwowych, a wszyscy obywatele mogli być wybierani do wszystkich organów.

22. Z zaniepokojeniem odnotowuje ograniczone postępy na drodze do przystąpienia do UE. Docenia jednak takie działania, jak przyjęcie zmian do ustawy o zamówieniach publicznych, przyjęcie kompleksowej strategii zarządzania finansami publicznymi przez wszystkie szczeble administracji, mianowanie czterech brakujących sędziów do Trybunału Konstytucyjnego Bośni i Hercegowiny oraz ratyfikacja szeregu umów niezbędnych do współpracy w ramach programów UE.

23. Nalega, aby Bośnia i Hercegowina poczyniła znaczące kroki w zakresie reformy administracji publicznej na wszystkich szczeblach sprawowania rządów, wzmocniła praworządność i rozważyła opracowanie strategii w zakresie wymiaru sprawiedliwości w okresie przejściowym.

24. Przychylnie odnosi się do ostatnich działań podjętych przez ten kraj w zakresie kontroli granic i migracji oraz podkreśla znaczenie ochrony praw podstawowych migrantów i uchodźców. Zachęca Bośnię i Hercegowinę do przyjęcia strategii i planu działania w sprawie migracji.

Kosowo

25. Z zadowoleniem przyjmuje wniosek Kosowa o członkostwo w UE, który odzwierciedla wyraźny geopolityczny wybór strategiczny tego państwa.

26. Pozytywnie ocenia długo oczekiwane porozumienie w sprawie liberalizacji reżimu wizowego dla Kosowa.

27. Zachęca Kosowo do podejmowania dalszych działań zmierzających do sprostania wyzwaniom na drodze do integracji z UE. Podkreśla, że tempo procesu akcesyjnego będzie zależało od postępów w zakresie praworządności i praw podstawowych oraz normalizacji stosunków z Serbią.

28. Podkreśla znaczenie osiągnięcia kompleksowego, prawnie wiążącego porozumienia w zakresie normalizacji stosunków między Serbią a Kosowem, tak aby obie strony mogły poczynić postępy na drodze do członkostwa w UE. Zwraca się do wszystkich stron o wzmożenie wysiłków w celu wypracowania rozwiązań dotyczących utworzenia stowarzyszenia gmin z większością serbską w Kosowie.

29. Wyraża uznanie dla trwającego procesu zbliżania się Kosowa do polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE.

Czarnogóra

30. Wyraża zadowolenie z ogólnych postępów poczynionych dotychczas w negocjacjach akcesyjnych, w których otwarto wszystkie rozdziały, a trzy tymczasowo zamknięto. Domaga się spełnienia kryteriów pośrednich w kwestii praworządności określonych w rozdziałach 23 i 24 jako warunku wstępnego zamknięcia wszelkich dodatkowych rozdziałów.

31. Nalega, aby wszystkie podmioty polityczne w Czarnogórze wykazały się odpowiedzialnością i pokonały polaryzację, oraz apeluje do nich o powstrzymanie się od wszelkich działań, które mogłyby jeszcze bardziej pogłębić kryzys instytucjonalny i osłabić instytucje demokratyczne kraju. Zwraca uwagę, że w pierwszej kolejności należy przywrócić funkcjonowanie instytucji demokratycznych. Wyraża zaniepokojenie niestabilnością polityczną i rządową, która doprowadziła do spowolnienia negocjacji akcesyjnych. Wzywa wszystkie siły polityczne do podjęcia konstruktywnych dyskusji, tak aby kluczowe reformy polityczne uzyskały szeroki konsensus polityczny w parlamencie.

32. Pozytywnie ocenia mianowanie trzech nowych sędziów Trybunału Konstytucyjnego, zapewniających kworum, jako ważny krok w kierunku zapewnienia w pełni funkcjonalnego nadzoru konstytucyjnego w zakresie procedur legislacyjnych i wyborczych.

33. Docenia, że Czarnogóra nadal konstruktywnie angażuje się w dalsze rozwijanie współpracy regionalnej i pogłębianie stosunków dobrosąsiedzkich.

34. Pochwala stałe dążenia Czarnogóry do pełnego dostosowania się do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE, w tym do środków ograniczających UE. Jest jednak zaniepokojony nasilającymi się zagranicznymi kampaniami dezinformacyjnymi i zagrożeniami hybrydowymi ze strony Rosji, które mogą zagrażać tolerancji religijnej w tym kraju, a także wpływać na opinię publiczną w kwestii przystąpienia do UE.

35. Wyraża aprobatę dla pozytywnych działań w zakresie walki z korupcją i przestępczością zorganizowaną, zachęcając jednocześnie Czarnogórę do zwiększenia wysiłków w tym zakresie. Nalega, aby Czarnogóra zwiększyła wysiłki w takich krytycznych obszarach jak wolność słowa, wolność mediów oraz walka z korupcją i przestępczością zorganizowaną.

36. Pochwala przyjęcie ustawy o samorządzie lokalnym. Zaleca koordynację harmonogramu głosowania w poszczególnych gminach w celu budowania kultury konsensusu politycznego.

37. Zachęca władze Czarnogóry do powierzenia organom samorządu lokalnego większej autonomii w podejmowaniu decyzji. Popiera zaangażowanie władz lokalnych w opracowywanie kluczowych przepisów mających na celu poprawę krajowych ram prawnych.

Macedonia Północna

38. Wyraża zadowolenie ze zorganizowania pierwszej konferencji międzyrządowej z udziałem Macedonii Północnej w dniu 19 lipca 2022 r.

39. Przypomina, że władze Macedonii Północnej powinny zwiększyć wysiłki i wykazać się wolą polityczną, aby w dalszym ciągu usprawniać proces wyborczy. W tym celu należy dokonać kompleksowego przeglądu ordynacji wyborczej zgodnie z zaległymi zaleceniami OBWE/ODIHR i Komisji Weneckiej.

40. Wyraża aprobatę, że poczyniono pewne postępy w zakresie kwestii podstawowych, zwłaszcza w dziedzinie praworządności, w tym walki z korupcją i przestępczością zorganizowaną. Należy podejmować dalsze wysiłki w oparciu o ponadpartyjny konsensus. W związku z tym zachęca wszystkie partie w parlamencie do dalszej konstruktywnej współpracy.

41. Z zadowoleniem przyjmuje postępy w zakresie niezależności, profesjonalizmu i bezstronności systemu sędziowskiego. Zachęca do konsekwentnego kontynuowania tych działań. Pozytywnie ocenia również ciągle starania na rzecz walki z korupcją i przestępczością zorganizowaną, w tym w odniesieniu do spraw wysokiego szczebla.

42. Wzywa władze do wdrożenia w dobrej wierze umów dwustronnych, w tym porozumienia z Grecją zawartego z Grecją oraz układu o przyjaźni, stosunkach dobrosąsiedzkich i współpracy z Bułgarią, ponieważ stosunki dobrosąsiedzkie i współpraca regionalna stanowią podstawę procesu rozszerzenia.

43. Z uznaniem odnosi się do pełnego dostosowania się Macedonii Północnej do wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE.

Serbia

44. Odnotowuje ogólne postępy poczynione do tej pory w negocjacjach akcesyjnych i wzywa do przyspieszenia i pogłębienia reform w dziedzinie praworządności i praw podstawowych (w tym niezależności sądownictwa). Wzywa Serbię do podjęcia zdecydowanych działań w walce z korupcją i przestępczością zorganizowaną, a także w prowadzeniu dochodzeń w sprawie zbrodni wojennych i ich ściganiu. KR wzywa również do zwiększenia wysiłków na rzecz ochrony mniejszości i wolności mediów, a także do postępów w zakresie normalizacji w ramach dialogu Belgrad-Prisztina, zgodnie z ramami negocjacyjnymi, co będzie miało wpływ na tempo negocjacji akcesyjnych.

45. Z zadowoleniem przyjmuje osiągnięcia w zakresie reformy konstytucyjnej, która wzmacnia niezależność sądownictwa, i zwraca się do Serbii o uchwalenie wszystkich ustaw i aktów prawnych, które są niezbędne do faktycznego wprowadzenia tej reformy w życie.

46. Nalega, aby serbskie władze na wszystkich szczeblach administracji zdecydowanie opowiedziały się za wartościami UE i je upowszechniały, zapewniły atmosferę sprzyjającą negocjacom oraz jednoznacznie informowały o aspiracjach tego kraju do integracji z UE oraz o stosunkach z UE jako głównym partnerem politycznym i gospodarczym Serbii.

47. Podkreśla, w ślad za oceną Komisji Europejskiej, że w omawianym okresie nie poczyniono żadnych postępów w odniesieniu do zaleceń z poprzedniego roku w zakresie wolności słowa. Zwraca uwagę, że wdrożenie strategii na rzecz mediów jest znacznie opóźnione i wzywa Serbię do wdrożenia tej strategii w przejrzysty, skuteczny i inkluzywny sposób. Zauważa, że należy poczynić dodatkowe kroki zmierzające do zwiększenia wolności mediów. Pozytywnie ocenia działania grupy roboczej ds. bezpieczeństwa dziennikarzy, podkreśla jednak, że konieczne są dalsze starania na rzecz zagwarantowania wolności słowa. Zaznacza, jak ważne jest zapobieganie wszelkim możliwym zagrożeniom dla dziennikarzy. Odnotowuje prowadzone obecnie dochodzenia i ściganie takich przypadków, a także nalega, aby władze podjęły dalsze wysiłki w tej dziedzinie. Wzywa Serbię, aby nie ustawała w zwalczaniu dezinformacji, w tym manipulacyjnych narracji antyunijnych.

48. Ubolewa nad tym, że Serbia nie dostosowała się do unijnych środków ograniczających wobec Rosji oraz że podpisała z Rosją porozumienia w sprawie wspólnych priorytetów polityki zagranicznej pomimo poparcia Serbii dla rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ w sprawie naruszenia integralności terytorialnej Ukrainy. Przypomina, że zgodnie z ramami negocjacyjnymi Serbia jest zobowiązana do stopniowego dostosowania swojej polityki wobec państw trzecich oraz stanowisk w organizacjach międzynarodowych do polityki i stanowiska przyjętego przez UE i jej państwa członkowskie. Wzywa Serbię do zwiększenia wysiłków na rzecz pełnego dostosowania się oraz do przeciwdziałania dezinformacji i antyunijnej propagandzie pochodzącej ze środowiska medialnego sprzyjającego Rosji.

49. Z zadowoleniem przyjmuje zaangażowanie Serbii w aktywne propagowanie współpracy regionalnej i zachęca ten kraj do kontynuowania wysiłków zmierzających do wzmocnienia stosunków dobrosąsiedzkich i współpracy transgranicznej.

Turcja

50. Zwraca uwagę, że Turcja jest krajem kandydującym i potwierdza, że w strategicznym interesie UE leży rozwijanie wzajemnie korzystnych stosunków w wielu dziedzinach będących przedmiotem wspólnego zainteresowania. Z żalem odnotowuje jednak, że Turcja w dalszym ciągu oddala się od Unii Europejskiej.

51. Ponownie wyraża zdecydowane oczekiwanie, że wszystkie wcześniejsze porozumienia będą respektowane i zostaną bezzwłocznie wdrożone. Wzywa Turcję do powstrzymania się od ponawianych prowokacji lub jednostronnych działań naruszających prawo międzynarodowe oraz do unikania działań podważających stabilność i retoryki, która nie sprzyja dialogowi.

52. Wzywa do pełnego poszanowania suwerenności wszystkich państw członkowskich UE. Wzywa do większego zaangażowania UE w kompleksowe rozstrzygnięcie kwestii Cypru zgodnie z odnośnymi rezolucjami Rady Bezpieczeństwa ONZ. Potępia jednostronne działania Turcji w Waroszy oraz zwraca się do Turcji o poczynienie dalszych postępów w normalizacji stosunków z Republiką Cypryjską. Podkreśla konieczność unikania jakichkolwiek jednostronnych działań mogących zwiększać napięcie i szkodzić perspektywie pokojowego rozwiązania. Potępia nielegalne działania Turcji na obszarach podlegających jurysdykcji państw członkowskich UE, a także naruszenia ich przestrzeni powietrznej i wód terytorialnych, włączając w to m.in. prawo do poszukiwania i eksploatacji zasobów naturalnych.

53. Z zaniepokojeniem odnotowuje dalszy i budzący poważne obawy regres Turcji w podstawowych dziedzinach europejskiego dorobku prawnego, znaczne pogorszenie się sytuacji w zakresie propagowania i egzekwowania praw człowieka, praworządności i podstawowych swobód, które są kluczowymi wartościami leżącymi u podstaw Unii Europejskiej. Jest ponadto zaniepokojony nową ustawą o dezinformacji, która może jeszcze bardziej ograniczyć wolność słowa i niezależne media w Turcji.

54. Podtrzymuje swoje zaniepokojenie z powodu utrzymującej się praktyki przymusowego odwoływania z urzędu wybranych burmistrzów i zastępowania ich komisarzami mianowanymi przez rząd, a także z powodu aresztowań innych przedstawicieli lokalnych. Wzywa Turcję, zgodnie z Europejską kartą samorządu lokalnego oraz zaleceniami Komisji Weneckiej, do powstrzymania się od podejmowania środków utrudniających funkcjonowanie demokracji lokalnej i mających szkodliwy wpływ na ogólny klimat demokratyczny zarówno na szczeblu regionalnym, jak i lokalnym. Turcja powinna też zacieśnić współpracę z Radą Europy oraz jej odpowiednimi organami i instytucjami, zrealizować ich najważniejsze zalecenia, w pełni wdrożyć Europejską konwencję praw człowieka (EKPC) i inne międzynarodowe instrumenty dotyczące praw człowieka, których kraj ten jest stroną, a także zastosować się do wszystkich wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, zgodnie z art. 46 EKPC. Wzywa Turcję do ponownego przystąpienia do Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.

55. Pochwala dalsze znaczące wysiłki Turcji w zakresie przyjmowania i zaspokajania potrzeb prawie czterech milionów uchodźców. Zwraca się do Turcji o zapewnienie pełnego i niedyskryminacyjnego wdrożenia oświadczenia UE-Turcja z 2016 r., w tym wobec Republiki Cypryjskiej, a także zobowiązania do podjęcia wszelkich niezbędnych środków w celu zapobiegania powstaniu nowych morskich lub lądowych szlaków nielegalnej migracji z Turcji do UE oraz do współpracy z państwami sąsiadującymi. Ponadto wzywa do pełnego i skutecznego wdrożenia umowy o readmisji UE-Turcja w odniesieniu do wszystkich państw członkowskich. Stwierdza, że nie zaakceptuje żadnych działań państw trzecich zmierzających do instrumentalizacji migrantów w celach politycznych.

56. Wyrażając uznanie dla Turcji za jej konstruktywną rolę w ułatwianiu eksportu ukraińskiego zboża, zauważa z niepokojem, że kraj ten nadal oddala się od Unii Europejskiej. Wzywa Turcję do dostosowania się do stanowisk UE w zakresie WPZiB i wdrożenia środków ograniczających uchwalonych w odpowiedzi na rosyjską napaść na Ukrainę. Podkreśla ponadto nadrzędne znaczenie zapobiegania obchodzeniu unijnych środków ograniczających uchwalonych w odpowiedzi na rosyjską napaść na Ukrainę. Wzywa Turcję do wdrożenia tych środków ograniczających oraz do zapewnienia pełnego ich przestrzegania, w szczególności biorąc pod uwagę swobodny przepływ produktów w ramach unii celnej UE-Turcja.

Rola władz lokalnych i regionalnych w procesie rozszerzenia

57. Przypomina, że 70 % dorobku prawnego UE wdraża się na szczeblu niższym niż krajowy. Zachęca do analizy i zastosowania najlepszych praktyk w zakresie współpracy z władzami regionalnymi i lokalnymi, a także zaangażowania tych władz w kwestie związane z rozszerzeniem, ponieważ są one strategicznymi partnerami w tym procesie i kluczowymi podmiotami, dzięki którym proces rozszerzenia przyniesie obywatelom korzyści.

58. Wzywa kraje objęte procesem rozszerzenia do możliwie najlepszego wykorzystania instrumentów wzajemnego budowania potencjału oferowanych przez UE, np. instrumentu TAIEX, w celu wsparcia rozwoju instytucjonalnego i budowania potencjału na szczeblu lokalnym oraz ustanowienia partnerstw między miastami w UE a miastami w krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących. Docenia gotowość Komisji do aktywnego działania w tym zakresie. Zwraca się do Komisji o przeznaczenie niezbędnych środków finansowych na takie programy budowania potencjału. Apeluje do Komisji o współpracę z KR-em w zakresie zwiększania świadomości na temat instrumentów dostępnych dla władz lokalnych i regionalnych.

59. Powtarza, że reforma administracji publicznej w krajach Bałkanów Zachodnich nie zostanie przeprowadzona bez właściwego zarządzania na szczeblu lokalnym. Z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja zgadza się z tym stanowiskiem i poczyniła kroki w celu opracowania podejścia politycznego, które uwzględni wymiar wielopoziomowego sprawowania rządów w ramach reformy administracji publicznej.

60. Podkreśla, że atmosfera sprzyjająca rozwojowi i funkcjonowaniu niezależnych mediów oraz aktywnego, silnego i otwartego społeczeństwa obywatelskiego jest warunkiem trwałości i nieodwracalności złożonych reform w procesie przystąpienia do UE, a także rozwoju demokracji lokalnej.

61. Podkreśla, że program wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy na Bałkanach Zachodnich nie może być w pełni zrealizowany bez wykorzystania potencjału lokalnego rozwoju gospodarczego (LED) i poprawy otoczenia biznesowego w społecznościach lokalnych. Popiera inicjatywy służące podjęciu bardziej ustrukturyzowanego dialogu z gminami i sieciami gmin regionów przez regularne konsultacje, między innymi w ramach odnośnych grup roboczych.

62. Zwraca uwagę na znaczenie roli władz lokalnych i regionalnych w procesie dostosowywania się do przepisów UE i ostatecznego ich przestrzegania. Konieczne jest zacieśnienie współpracy między szczeblem centralnym a lokalnym w procesie integracji, zwłaszcza w dziedzinie harmonizacji prawa, rozwoju gospodarczego i inwestycyjnego, reformy administracji publicznej obejmującej rozwój lokalnych usług publicznych, a także w dziedzinie rolnictwa i bezpieczeństwa żywnościowego, polityki klimatycznej i zielonej transformacji, zamówień publicznych i polityki społecznej.

63. Podkreśla znaczenie pluralizmu politycznego w reprezentacji we wspólnych komitetach konsultacyjnych. Wzywa do konstruktywnej współpracy między partiami rządzącymi i opozycyjnymi we wszystkich krajach kandydujących i potencjalnych krajach kandydujących, aby zapewnić szeroki konsensus co do ważnych reform na drodze ich kraju do UE.

64. Z zadowoleniem przyjmuje fakt uznania w rozporządzeniu IPA i powiązany proces programowania znaczenia wymiaru lokalnego i kontaktów międzyludzkich. Zachęca Komisję, aby przeanalizowała możliwość dalszego ułatwiania współpracy władz centralnych i lokalnych oraz współpracy transgranicznej na poziomie lokalnym, w tym między państwami członkowskimi a krajami beneficjentami, tak aby można było jak najlepiej wykorzystać dostępne fundusze.

65. Z zadowoleniem przyjmuje praktykę budowania sieci punktów kontaktowych ds. integracji z UE w gminach w koordynacji z delegaturami UE w krajach objętych procesem rozszerzenia. W związku z tym zachęca do dzielenia się najlepszymi praktykami i doświadczeniami.

66. Postuluje, aby KE dopracowała wskaźniki pomiaru postępów w reformach administracji publicznej poprzez uwzględnienie władz lokalnych i regionalnych.

67. Zauważa, że wyludnienie jest poważnym problemem, który ma znaczący wpływ na zrównoważony rozwój regionalny i lokalny. Wzywa Komisję do wykorzystania istniejących narzędzi i instrumentów w celu przeciwdziałania temu zjawisku, łącznie z funduszami w ramach IPA i programami regionalnymi.

68. Docenia inicjatywę służącą wspieraniu uczestnictwa młodzieży i w tym kontekście z aprobatą przyjmuje uruchomienie programu KR-u „Młodzi Demokratycznie Wybrani Politycy” (YEP) dla delegatów z krajów kandydujących i potencjalnych krajów kandydujących do UE.

69. Z zadowoleniem przyjmuje pomysły wprowadzenie roamingu po cenach krajowych w sześciu gospodarkach Bałkanów Zachodnich od 1 lipca 2021 r. Apeluje do Komisji i zainteresowanych krajów o wzmoczenie wysiłków na rzecz lepszej integracji Bałkanów Zachodnich z rynkiem wewnętrznym UE. Należy wykorzystać możliwości wspólnego rynku regionalnego. Pozytywnie ocenia wspólne oświadczenie operatorów telekomunikacyjnych z UE i Bałkanów Zachodnich dotyczące obniżenia kosztów roamingu między UE a Bałkanami Zachodnimi w 2023 r., a następnie ich całkowitego zniesienia.

70. Popiera wdrożenie Planu gospodarczo-inwestycyjnego Komisji dla Bałkanów Zachodnich, a także programów działań – zielonego i cyfrowego, które mogą w zasadniczy sposób przełożyć się na zieloną transformację, cyfryzację, rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej oraz rozwój społeczny i regionalny. Przypomina, że władze lokalne i regionalne odgrywają istotną rolę w tym względzie, a zatem powinny być angażowane na etapie wdrażania.

71. Wzywa do ścisłej współpracy między władzami lokalnymi i regionalnymi, społeczeństwem obywatelskim i panelami ekspertów w kwestii ochrony przyrody i bioróżnorodności oraz do przyspieszenia transformacji w kierunku produkcji energii ze źródeł odnawialnych w celu przeciwdziałania kryzysowi klimatycznemu, a także do sprawiedliwej transformacji ekologicznej w regionie.

72. Podkreśla, że władze lokalne i regionalne, ze względu na ich bezpośredni kontakt z obywatelami, mają do wykonania kluczową rolę w zakresie propagowania i poszanowania wartości europejskich oraz ochrony praw podstawowych, a także mogą stać się ważnymi partnerami i wiodącymi podmiotami w walce z rasizmem i mową nienawiści, zwalczaniu dyskryminacji, ochronie słabszych grup i mniejszości oraz wzmocnieniu spójności społecznej. W tym kontekście ogromne znaczenie ma ochrona praw mniejszości narodowych.

Bruksela, dnia 6 lipca 2023 r.

Vasco ALVES CORDEIRO

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*